

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • אגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

א'קפד

ערב שבת קודש
פרשת ויקרא
 ד' בניסן התשע"ז

יוצא לאור על ידי
 צעירי אגודת חב"ד באה"ק

ואמר: לא כדאי להזכירו בפסח⁴¹.
 * אין נמנעים מלהכין בפסח מיני מאכל (ומאפה) הדומים למאכלי חמץ⁴².

* לפני פסח מבשלים ומסננים בכד את הסוכר המיועד לפסח, כדי לוודא שאין בו לכלוך כלשהו. יש שנוהגים כמנהג רבותינו נשיאינו עצמם ואינם אוכלים כלל סוכר או מוצרים המכילים אותו בפסח, אך הרבי אמר שאינו יודע אם זו הוראה לרבים⁴³.

* נזהרים ממאכל שנפל על הרצפה, ולכתחילה אף אין משתמשים בכלים שנפלו על הרצפה⁴⁴.

* אוכלים רק פרי או ירק בעל קליפה⁴⁵, ומקלפים אותו לפני האכילה (אפילו עגבניות ותמרים) בסכין המיוחדת לכך, שאין משתמשים בה לחיתוך מאכלים.

* נוהגים שלא לאכול דגים מלוחים ('הרינג') בפסח⁴⁶.

(41) מלילי-הסדר תשל"ט, 'התקשרות' גיליון לח עמ' 13, 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' 10. אגב, הרבי נמנע מלאכול מאכל שאמרו עליו **בטעות** שהוא 'קניידלאך' - 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' 10. (וראה סיפור זה גם ב'כפר חב"ד' גיליון 759 עמ' 44 ועמ' 158).

(42) 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' 10.

(43) 'המלך במסיבו' ח"א עמ' 10. וראה בארוכה 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' 10 ואילך. ושם, שכבר כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע אמר שאינו אוהב שמחקים אותו בזה.

(44) בס' 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' 10 (ללא ציון מקור) כתב שיש הקולפים ואוכלים את המאכל. ולענין כלי, כתב שנמנעים משימוש בו אף בדיעבד באותה שנה.

(45) למשל, אין אוכלים כרוב וכדומה. וישנם שגם חסה אינם אוכלים מחוץ למרוו וכורך בליל-הסדר.

(46) שם עמ' 10, עיי"ש (המציאות כיום היא, שבדגים מלוחים ללא עיבוד הבעיה היא האנונים לריכוך שיש בו בעיית כשרות וגם בעיה לפסח, ובדגים מעובדים ייתכנו גם גלוקוזה וחומרי-סעם, שעלולים להיות חמץ ועכ"פ קטניות).

נראה שאין חשש בעצם השימוש בחלב, אבל אלה הנוהרים מאכילת מוצרים תעשייתיים, נמנעים גם מחלב ומוצרים, כשאינם תוצרת בית).

* בין כלי הפסח של רבותינו נשיאינו היו גם צלחות עם פסי זהב בשפתן³⁷.

* אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע היה צריך לאכול בפסח שקדים מתוקים לרפואה, והקפיד שיקנו אותם (קודם הפסח) בחנות שאינה מוכרת כלל מוצרי חמץ³⁸.

* בדבר 'דירת פסח' או מטבח מיוחד לפסח - "לא ראיתי ולא שמעתי רבותינו נשיאינו נוהגים כן"³⁹.

* אחד החסידים נהג להכין לעצמו מים לכל החג, ואחר-כך, כשהיה קשה עליו, רצה לבטל המנהג על-ידי התרת נדרים, והורה לו כ"ק אדמו"ר מהורש"ב שלא לבטלו, אף שאדמו"ר בעצמו לא נהג בזה, מכיוון שמנהג זה הוא מהנהגות הבעש"ט⁴⁰.

* בס' 'תשבי' ועוד מובא, שיש הנמנעים מלהזכיר שם 'לחם' בפסח. על הרבי מסופר שכשאמרו לו על חדר מסויים שיש בו 'חמץ', הגיב

עמ' 29). ו"א שגם אדמו"ר מהורש"ב ואדמו"ר מהור"צ אכלו מאכלי חלב בפסח. וראה 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' 10 ו'עמ' נג אות י.

(37) 'אוצר מנהגי חב"ד' ס"ע נט, מהרה"ח ר' רפאל-נחמן הכהן ע"ה בשם הרה"ח ר' שאול-דוב זיסלין ע"ה.

(38) 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' 10, מהרה"ג ר' יעקב לנדא ע"ה. (39) לקוטי-שיחות כרך לב, עמ' 204 בהערה. ומציין שם לדרכי חיים ושלום' הל' פסח ס' תקעב, שבעל המנחת-אלעזר נהג כן (וע' ס' 'מהר"ל - מנהגים' הוצאת מכון ירושלים עמ' תרל"ו אות צז).

(40) 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' 10. ויש יחידים מאנ"ש הנוהגים בזה גם כיום. כשהיה הרבי מסייר במוסדות החינוך קודם עריכת ה'סדר', אירע שהעיר שיש לבדוק מפעם לפעם את המסגרת שלא ייכנסו בה עניינים בלתי רצויים.

לזכות
 אנשי החסד הדגולים
 הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
 ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
 בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

ד' בניסן ה'תשע"ז - י"א בניסן ה'תשע"ז

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
א'	ד' בניסן	הלי מעשה הקרבנות פרק ד-ו.	הלי שכנים פרק י.	מליית קלט. קיב. מ"ע סה.
ב'	ה' בניסן	פרק ז-ט.	פרק יא.	מ"ע פט. מליית קמה. קמח*.
ג'	ו' בניסן	פרק י-יב.	פרק יב.	מ"ע סו. מליית קמו. מ"ע סז. מליית קב. קג. קלח.
ד'	ז' בניסן	פרק יג-טו.	פרק יג.	מליית קכד. מ"ע פח. פג. מליית קנה.
ה'	ח' בניסן	פרק טז-יח.	פרק יד.	מ"ע פד. פה. מליית צ.
ו'	ט' בניסן	פרק יט. הלי תמידין ומוספין.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	הלי שלוחין ושותפין.. בפרקים אלו. פרק א.	מליית פט. מ"ע לט. כט. מליית פא. מ"ע ל.
ז'	י' בניסן	פרק ג-ה.	פרק ב.	מ"ע כח. כה. מ. מא. כז. מב.
ח'	יא בניסן	פרק ו-ח.	פרק ג.	מ"ע מג. מד. מה. מו. מז. מח. נ. נא.

זמני השבוע*

תאריך	עלות השחר**		זמן ותפילין	זריחת החמה	סוף זמן ק"ש	חצות והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	ד' 120 לפני הזריחה	ד' 72 לפני הזריחה							
ו', ד' בניסן	4.29	5.18	5.40	6.38	9.36	12.45	1.16	6.59.3	7.24
ש"ק, ה' בניסן	4.27	5.17	5.39	6.37	9.36	12.45	1.16	6.59.9	7.24
א', ו' בניסן	4.26	5.16	5.38	6.36	9.35	12.45	1.16	7.00.6	7.25
ב', ז' בניסן	4.24	5.14	5.36	6.34	9.34	12.44	1.16	7.01.3	7.26
ג', ח' בניסן	4.23	5.13	5.35	6.33	9.33	12.44	1.16	7.02.0	7.26
ד', ט' בניסן	4.21	5.11	5.33	6.32	9.32	12.44	1.15	7.02.7	7.27
ה', י' בניסן	4.19	5.10	5.32	6.31	9.32	12.44	1.15	7.03.3	7.28
ו', י"א בניסן	4.18	5.09	5.31	6.29	9.31	12.43	1.15	7.04.0	7.28

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
*** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"ז שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש	הדה"נ	צה"ש
ויקרא	6:22	7:36	6:38	7:38	6:29	7:38	6:40	7:38
צו / שבת הגדול	6:27	7:41	6:42	7:43	6:34	7:43	6:44	7:43

צעירי אגודת חב"ד באה"ק ת"ו • יו"ר: הרב יוסף יצחק הכהן אהרונוב

מערכת: לוי יצחק שייקביץ, יוסף יצחק אולידורט

מו"ל: המרכז לעזרי שליחות, ת"ד 100 כפר חב"ד 6084000

טל' 03-3731777, פקס: 03-9606169, ISSN 0793-7474

אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

יש לדאוג למכירת חמץ ב'ערב קבלן' דווקא, כדעת כ"ק אדמו"ר הזקן²³, ולהשתדל בדרכי נועם אצל כל הרבנים שיעשו זאת.

הידורים²⁴
* אין אוכלים מצות מכונה, ואין נותנים אותן אפילו לילדים²⁵.

* נזהרים ביותר ממצה שרויה. ולכן המצות שעל השולחן מכוסות [בפועל: כל אחד ואחד אוכל לעצמו מתוך שקית. אוכלים את המצה לפני הבאת התבשילים על השולחן, מסלקים את השקיות ואז שותים ואוכלים את הסעודה. למעשה, אף אין מטגנים מצה במיפירות], שמא תיפול עליהן טיפת מים, וכן שלא ייפלו מפירוורי המצה למים או למרק. קודם ששופכים מים, או משקאות שמים מעורבים בהם, לכוס או לקערה, בודקים שלא יהיו בכלי פירוורי מצה [כלי עם דבר לח שנפל לתוכו פירור מצה, נמנעים מלהשתמש בו בפסח זה]²⁶. מצד החינוך - גם הקטנים צריכים להיזהר ממצה שרויה²⁷.

(23 בסידורו - נדפס בשו"ע שלו סוף הל' פסח עמ' 1120, וביאורו מבעהמ"ח שער הכולל להלן שם עמ' 1399. וראה 'המועדים בהלכה' עמ' רנא, ובארכה בספר 'מכירת חמץ בערב קבלן' להרה"ג ריי"צ שי' בלינוב, וכן בקונטרס 'מכירת חמץ לפי תקנת רבותינו' להרה"ג רש"ב שי' לוין, הנדפס בסו"ס 'תיקוני מקוואות' שלו, ברוקלין תשנ"ח.

(24 'ברשימות', חוברת לח עמ' 9, איתא: "כ"ק אדנ"ע היה אומר, שאין לנהוג בהידורים בחג המצות - הטעם שלא יחול בקבלה בנדר. כ"ק מו"ח אד"ש". ולא נתפרש, הלא רבותינו נהגו בהידורים רבים ביותר, ומן הסתם התנו שיהיה 'בלי נדר'.

(25 'תורת מנחם' - התוועדות' תשי"א ח"ב עמ' 7. ראה 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' כט"לא על היחס למצות מכונה.

(26 ספר המנהגים עמ' 41, האמור בסוגריים - ע"פ 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' מט, מח. (המכניסים מצה ישנה לתנור לחממה כדי להחזיר טריותה - אין בזה חשש 'שרוייה').

(27 'התוועדות' תשמ"ח ח"ג עמ' 111 הערה 258. והנאמר בשיחה הנ"ל דשנת תשי"א שאין להקפיד בזה, הכוונה לקטנים ביותר שטרם הגיעו לחינוך, שעדיף להאכילם שרויה מאשר מצת מכונה. ואף בנושא קטניות, אף שאדה"ז (תנ"ג ס"ג) מוזכרו רק כמנהג, מסתבר שעדיף להאכילם 'שרויה' שהחשש בו רחוק ורק ממידת חסידות (והרי באחש"פ מקילין בזה), על פני קטניות שהמנהג ברור לאיסור (כך פסק ונהג בביתו הרה"ח ר' אברהם צבי הכהן ע"ה מירושלים ת"ו. וכנראה שיש מרבני אנ"ש כיום הסוברים אחרת, וצ"ע אם יש לדעתם מקור נאמן. וראה בשו"ת קנין תורה ח"ב סי' פ. פרדס חב"ד גיליון 17 עמ' 175).

* נזהרים משתיית י"ש בפסח²⁸.

* כשהסירו את החותמות מבקבוקי היין, נזהרו שה'פותחן' (שבאמצעותו פותחים את הבקבוק) לא ייגע ביין עצמו²⁹.

* הרבנית רבקה נ"ע אמרה שאצלם לא שטפו את הביצים לפני פסח³⁰.

* זה כמה שנים מנהגנו לא לקחת קידה וקינמון לחרוסת [וכן לא להשתמש בתבלינים בכלל] מחשש תערובת חמץ³¹.

* רבנו הזקן אמר: "בפסח אין צריך לכבד זה את זה באכילה ושתייה, אבל מותר ליטול בעצמו"³². נזהרים לאכול רק בבית ולא אצל אחרים, גם אם יודעים שהזולת נזהר (לכל הפחות) כמותו.

* הצמח צדק אסר אכילת צנון בפסח, בלי מתן טעם³³.

* רבותינו היו אוכלים דגים בפסח³⁴.

* כנראה הרבי לא היה שותה תה בפסח (אבל בכלל, הקלו בזה גם רבותינו)³⁵.

* הרבי היה אוכל מאכלי חלב בפסח³⁶ (מזה

(28 לחששות שבוה, ראה שו"ע אדמו"ר ס' תנא, מד. שו"ת הצמח צדק או"ח סו"ס נא. למעשה אוסרים גם אם בטוחים לחלוטין בכשרותו - 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' נד וש"ג, ושם בעמ' נו שלא נזהרו בהנאה ממנו.

(29 לקוטי דיבורים עמ' 846.

(30 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' סד, מליקוטי סיפורים עמ' רסא. ומביא שם שכ"ק אדמו"ר מהור"צ נ"ע הקפיד על הבחורים בליובאוויטש שהידרו לרחוץ. בזמננו יש החוששים לכוהל בסימון שע"ג הביצים, ומשוקים בסימון מיוחד במספר כוכביות.

(31 ספר המנהגים עמ' 39. ובפועל נמנעים ככל האפשר ממוצרי תעשייה בכלל (ראה מכתב המד"א דכפר חב"ד בנידון 'כפר חב"ד' גיליון 759 עמ' 64).

(32 'היום יום' כ' ניסן. ספר המנהגים עמ' 42. והיינו רק כדי שלא לגרום הרגשת אינוחות למישהו ולהביאו לבטל הידוריו, אבל ודאי שיש לארח ולתת האפשרות לקחת, אם סומך על המארח. ראה ספר השיחות ת"ש עמ' 91 ועוד. 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' סז, וש"ג.

(33 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' סב. לגבי שום, אין מנהגנו לאסור (בשם הגר"י לנדא ע"ה. וראה מה שהביא בזה בס' שבח המועדים תשנ"ג עמ' 195).

(34 שם עמ' ס. וכנראה קנו והכינו אותם לפני פסח, כמנהג הפשוט המובא שם.

(35 שם עמ' נג, ששתה במקומו חלב מהול במים חמים. במקום אחר פורסם מפי המשב"ק שהשתייה בימי הפסח היתה מיץ תפוזים שנחסה בבית. ב'אוצר' בעמ' הנ"ל מובא שנהגו לשתות תה, ועל אדמו"ר מהור"צ - מובא בעמ' מו.

(36 מפי הרה"ח בנימין שי' קליין ('תשורה', נה"ח, ח' אדר תשנ"ו,

התפילה מתעלית בזכות ה'נשיא'

מדוע עושים זיכרון לקרבנות הנשיאים, למרות שהיו מאורע חד פעמי בחנוכת המשכן? • ולא רק באי־אמירת תחנון, ובאמירת קרבן ה'נשיא' בכל יום – אלא בתפילה המיוחדת שלאחריה, שלא נמצאת דוגמתה! • זו בקשה נעלית ביותר: (א) שיאירו עלי – בגלוי, (ב) כל הניצוצות (והאורות, ג) של כל השבטים; ועם זה היא נאמרת על ידי כל יהודי ויהודי • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

כאן פנוי אלא יום י"ג שלא היה בו יום־טוב, ואחר־כך ח' ימי הפסח הם ימים־טובים, אם כן יצא רוב החודש בקדושה, לפיכך נוהגין לעשות כולו קודש כעין יום־טוב כו".
וכן כותב רבינו הזקן בסידורו³, השווה לכל נפש, בנוגע לימים שאין אומרים בהם תחנון – "כל חודש ניסן".
ומכיוון שאין אומרים בו תחנון, אין אומרים בשבתות שבו "אב הרחמים" ו"צדקתך צדק", כמו שכתב רבינו הזקן בסידורו.

ב. והנה, עצם המנהג שאין אומרים תחנון (וכן "אב הרחמים" ו"צדקתך צדק" בשבת) בי"ב ימים ראשונים של חודש ניסן מצד קרבנות הנשיאים – מורה על תוקף הפעולה של קרבנות הנשיאים: קרבנות הנשיאים הוא עניין חד־פעמי שהיה אך ורק בחנוכת המזבח כשהוקם המשכן, לפני בית ראשון וכו', ומאז לא מצינו דוגמתו במשך כל הדורות שלאחרי זה ואף־על־פי־כן, בעניין זה קבעו זכר עד סוף כל הדורות – שמדי שנה בשנה אין אומרים תחנון בימים אלו, מצד היום־טוב של הנשיא שהקריב בו ביום בעת חנוכת המזבח.

א. לכל לראש יש להתחיל בעניין השייך לתפילות הסמוכות להתועדות – שחרית ומוסף שלפני ההתועדות, ומנחה שלאחרי ההתועדות: תפילת "אב הרחמים" בין שחרית למוסף, ותפילת "צדקתך צדק" במנחה – אין אומרים בשבת שחל ביום שאין אומרים בו תחנון¹. כלומר, גם בשבתות אלו נעשית הפעולה הקשורה עם התפילות שהן בדוגמת עניין התחנון, ואדרבה, מכיוון שפעולה זו נעשית מצד מעלת היום, ללא צורך בתפילת בן־אדם, הרי זה באופן נעלה יותר, עד לתכלית השלימות.

וכמו כן ביום שבת־קודש זה, שאין אומרים בו תפילות אלו – כפסק־דין אדמו"ר הזקן בשולחן־ערוך², "נוהגין במדינות אלו שבכל חודש ניסן אין אומרים תחנון... ולא 'צדקתך צדק' שבמנחה בשבת... (והוא הדין שאין אומרים 'אב הרחמים')... וסמכו על מה שאמרו חכמים שבא' בניסן התחילו הנשיאים להקריב את קרבניהם לחנוכת המזבח נשיא אחד ליום עד י"ג ניסן, וכל נשיא ביום שהקריב קרבנו היה יום־טוב שלו, וערב פסח הוא יום־טוב לכל ישראל שהיו מקריבין הפסח, ואין

"מובן, שכל המרבה בסוגי מקבלי השמורה וכל המהדר בשמורה זו כפי האפשרי – הרי זה משובח"¹⁸. השיעור המינימלי לחלוקה זו הוא: 'כזית'¹⁹. סדרים פומביים: הרבי הציע, שהרבנים שבכל אתר ואתר יערכו סדרים פומביים, היינו – כל אחד מהם יערוך את ה'סדר' שלו, עם בני ביתו ותלמידיו וכו', "ברחובה של עיר", ויזמין את כל תושבי המקום להשתתף ב'סדר הפומבי'. לפרסם מודעות בעיתונות המקומית, שהרב המקומי עורך 'סדר פומבי' הפתוח לקהל הרחב, במקום פלוני ובזמן פלוני, וכל הרוצה יוכל להשתתף בסדר, לקבל ארבע כוסות ושלוש מצות וכו', ובהדגשה – שאין דורשים דבר מן המשתתף, לא תמורה כספית ולא אחרת, וגם לא מחויבות להישאר עד סיום הסדר, אלא כל הרוצה יוכל להיכנס ולצאת ברגע שירצה²⁰. מכירת חמץ: נכון להפיץ שטר מכירה קצר שיוכלו לצרפו לשטר הכללי, או ייפוי־כוח מתאים לכל המקומות שבהם נמצאים חמץ וכלי־חמץ²¹. יש לצרף לעניין זה גם אנשים שעלולים ליטול חלילה מן החמץ בפסח²².

(18) אג"ק כרך יא עמ' ו.

(19) אג"ק כרך יב עמ' שמג וכרך יג עמ' יא.

(20) התועדות 'תשמ"ו ח"ב עמ' 851, מר"ד בעת ביקור הרבנים הראשיים לארה"ק.

(21) אג"ק כרך כ עמ' קפו.

(22) 'שערי הלכה ומנהג' או"ח ח"ב עמ' קד. ושם (כדי להפיס דעת המערערים): מובן שיהיו את המוכרים שאסור להם לעשות זאת. אבל גם אם יעברו על איסור זה – (1) פשיטא כמה מהנ"ל לא יעשו זה. (2) גם בנוגע להנחשים – ודאי כוונתו התיקון – לא הווי. (3) אפילו בנוגע להנוטל – לכמה דעות לא בטלה המכירה [כן משמע דעת אדמו"ר ס' תמח סעיפים יג:ד] כי אם גזול הוא מה שנוטל ותו לא מיד. (4) אפילו להאומר [א"ה: ראה שו"ת משנה־שכיר ח"ב ס' קיח] דבטלה המכירה – "ל דהוה מכאן ולהבא – וניצל מאיסור בלי־ראיה ובל־ימצא עד שעה זו. ולאו שאין בו מעשה – לכמה דיעות אין לוקין עליו אף בעשה מעשה [לעבור עליו]. (5) אפילו למאן־דאמר דלוקין עליו – צ"ע מה מכריע: כל שמונת ימי הפסח באיסור דבל־יאה ובל־ימצא אלא באופן שאין לוקין – או זמן קצר יותר, אלא שרגע אחד – רגע ביטול הקנייה – קאי בלאו דלוקין עליו. (6) אפילו אם־תימצילומר דבטלה המכירה למפרע – הנה אדרבה לפי זה יש לומר שאין כאן מעשה ואין לוקין על זה, כי מעולם לא היתה כאן מכירה, ואין מקום לקנייה בתוך חג הפסח. ולבסוף, ע"פ הוראותיו ותיקוניו של הרבי, וכדי שיהא נכון לכל הדעות, נוסף הנוסח דלהלן לשטר המכירה: "ישראל המוכר או בא כוחו יהיה, באם ירצה, מורשה מהנכרי הקונה ושלא על מנת לקבל פרס, למכור בשבילו או לתת במתנה מהעניינים הנמכרים".

ובכלל זה לדאוג למעות חטיף⁹, מזון ולבוש¹⁰, וכן לחלוקת מצה שמורה כדלהלן.
הגדות: כדאי שיהיו לכל ילד סידור, חומש, ולהבדיל – קופת צדקה, משלו, וכן ספרי־קודש אחרים. ובעניין שהזמן גרמא – הגדה של פסח. ומה טוב – שקודם החג יקנו לכל ילד סידור חדש וכיוצא־בזה¹¹, מה שיוסיף לו חיות ומרץ להשתמש בזה בפועל¹². כלים: "המנהג פשוט במדינות אלו... שלא להשתמש בפסח בשום כלי זכוכית שיש לחוש בו שמא עירו לתוכו משקה חמץ חם, או שמא נשתהה בתוכו משקה חמץ מעת־לעת"¹³. הנזהרים שיהיו להם כלים מיוחדים לפסח, ושלא להזדקק להכשרת הכלים כלל, תבוא עליהם ברכה¹⁴. "סדר לדוגמה": בימים הסמוכים לחג הפסח, רצוי להראות לתלמידים עריכת הסדר, שעל־ידי זה יחקקו בזיכרונם ההלכות הקשורות בעניינים אלו, אך יש להתבונן ולסדר זאת באופן שלא לנגוע במנהגי אבותיהם¹⁵. חלוקת מצה שמורה: מתקנת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, להשתדל – ובפרט רבנים, שו"ב וכל העוסקים בצורכי־ציבור – לשלוח לחג הפסח למכריהם (על־כ־פנים בעבור הסדרים) מצות עגולות אפוי־יד, ודווקא מצות שמורה, וכן במקומות שמסדרים סדרים כלליים (כמו במלונות וכדומה) יסדרו זאת המארגנים¹⁶. בפרט – יש לדאוג לתלמידי מוסדות חינוך חב"ד ולהוריהם¹⁷.

(9) שו"ע אדמו"ר ז' ס' תכט ס"ה ואלק. והעירו שברמ"א שם ס"א קושר זאת, ובוא"ו החיבור, לענין 'שואלין ודורשין', עיי"ש (ראה סיפורי־חסידים, מועדים, סיפור 294).

(10) ראה 'התועדות' תשמ"ב ח"ב עמ' 977, תשמ"ח ח"ב עמ' 303, תנש"א ח"ב עמ' 399,339 ועוד.

(11) במכל־שכן ממה שעל־פי־דין (רמב"ם הל' יו"ט פ"ו הל"ח, טושו"ע ושו"ע־אדמו"ר ז' או"ח תקכ"ט ס"ז) צריך לקנות לו קליות ואגוזים.

(12) ספר־השיחות תשמ"ח ח"א עמ' 343. ואכן נדפסו ומופצות ע"י צאנז"ח באה"ק לשם כך הגדות מיוחדות בהוצאת קה"ת עם חוברת תמונות צמודה, שהוכנו על־פי הוראות מפורטות שנתקבלו מהרבי בדנון.

(13) שו"ע אדמו"ר ז' סימן תנא סעיף עג. וכן נפוץ המנהג בין אנ"ש שלא להכשירים גם מאיסורים, וראה בס' 'הגעלת כלים לפסח' פ"ג סעיף נט. ולגבי דורלקס ופירקס וכו' דנו רבות בספרי השו"ת, ראה בס' הנ"ל פ"ג סעיף שעה.

(14) ראה במבוא לס' הנ"ל, אות י'.

(15) אג"ק כרך י עמ' שנ.

(16) ספר־המנהגים עמ' 37.

(17) אג"ק כרך יב עמ' שמג וכרך יא עמ' פו.

(1) שו"ע אדה"ז או"ח הל' שבת ס"ד רפ"ד. וסו"ס רצב.

(2) או"ח הל' פסח סתכ"ט ס"ח:ט.

(3) לפני 'למנצח גוי יענך'.

הלכות ומנהגי חב"ד

"כל שלושים יום לפני הפסח טוב להיזהר ולעייין בכל דבר שעושה, שלא יישאר דבוק בו חמץ באופן שלא יוכל להסירו בקלות כשיגיע ערב פסח"⁵. "בימים אלו מתחילים כבר עניין המצה... שלכן יש להיזהר מאכילת מצה שלושים יום לפני הפסח"⁶.

תכנון כינוסים: הוראת המזכירות - אין לקבוע באה"ק כינוס ליום א' דחול-המועד פסח, שבחול"ל הוא יום ב' דחג-הפסח, אם בין המוזמנים אליו יהיו גם אורחים מחול"ל הנמצאים כעת בארה"ק, וזאת כדי שאורחים אלה לא יטעו וייסעו לכינוס באותו יום שעליהם (כתושבי חו"ל) לשמור כיום-טוב⁷.

תכנון נסיעות: מענה הרבי: "הנוהג בישראל, שבחג הפסח נמצאים ביחד איש וביתו (ובביתו), ובפרט ראש המשפחה, נוסף על שקשה ביותר להדר כפי הרצון בענייני פסח - כשנמצאים במקום אחר. וקל להבין"⁸. יש להתחיל בהכנות למבצע פסח,

* כשמנקים בימים שלפני בדיקת חמץ מחסן מלא ארגזים או ציוד, ויודעים שבשעת הבדיקה לא יוכלו להזיז שוב את החפצים ממקומם, הנה אם מדובר ב"מקום שמכניסין בו חמץ", יש לבדוק את החדר לאור הנר (בלי ברכה) בשעת הניקיון, אף-על-פי שאין זה ליל בדיקת חמץ¹.

יום שישי

היום הבהיר י"א בניסן

יום הולדת את כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו ביום ו' ערב-שבת קודש בשנת תרס"ב, דור שביעי לנשיא חב"ד (משנת תש"י ואילך). קבלת הנשיאות בשלמות מיו"ד שבט תשי"א. היום מתחילים לומר את מזמור קט"ז. אחר-כך אומר כל אחד את המזמור המתאים לפי מספר שנותיו.

* לאחר קריאת שניים מקרא ואחד תרגום, יש לקרוא היום את הפטרת פרשת צו: "כה אמר ה'... ונכרתה מפייהם... כה אמר ה' אל יתהלל... נאום ה'" וגם את 'הפטרת שבת הגדול' (שאינה נקראת ברבים השנה, למנהגנו): 'וערבה'. למנהג רבותינו נשיאינו יש לקרוא היום את הפטרת 'וערבה'², ובשבת-קודש לפני תפילת שחרית לאחר קריאת ה'שביעי' שוב, יש לקרוא את הפטרת הפרשה. תקופת ניסן ליל שבת קודש שעה 6:00.

שואלים ודורשים בהלכות הפסח

הכנות לפסח: "מצווה על כל אחד ואחד שילמוד הלכות הרגל קודם הרגל, עד שיהיה בקי בהם וידע המעשה אשר יעשה"³.

(1) מהוראות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע להגר"י לנדא ז"ל, יגדיל-תורה נ"י גיליון נב עמ' קנ. וראה שו"ע אדה"ז תלג"ז.
(2) רשימות היומן עמ' שצו.
(3) שו"ע אדמוה"ז סי' תכט ס"ג. והיינו ל' יום לפני הפסח, משנה-ברורה שם סוס"ק ב בשם אחרונים, כף-החיים ס"ק ג בשם מחוורים. ובפרט בשיבה, כולל-אברכים ובית-מדרש - ראה ערוך-

ונקודת העניין - תפילה ובקשה על דבר הכי נעלה, שלא מצינו דוגמתו בשאר תפילות:
(א) "יאירו נא עלי כל ניצוצין קדישין וכל האורות הקדושות הכלולות בקדושת זה השבט",
(ב) לא רק כל הניצוצין וכל האורות של שבט אחד, אלא גם כל הניצוצין וכל האורות של כל השבטים - כי מכיוון שמתפללים תפילה זו בכל י"ב הימים של קרבנות הנשיאים, נמצא שתוכן הבקשה היא בנוגע להארת כל ניצוצין קדישין וכל

ולאידך, ישנם עניינים רבים שהיו באופן תמידי (לא רק באופן חד-פעמי) שלא קבעו להם זכר לכל הדורות, שכן, רק בעניינים אחדים קבעו חיוב של זכר, כמו: "זכר ליציאת מצרים", או דברים שקבעום כזכר למקדש - שלא בערך לגבי ריבוי העניינים שהיו באופן תמידי, שלא נקבע להם זכר. ומזה מובן גודל ותוקף פעולת קרבנות הנשיאים - שלמרות היותו עניין חד-פעמי, מכל-מקום, נקבע זכר לכל הדורות, שאין אומרים תחנון בימים

מכיוון שמתפללים זאת בכל י"ב הימים, נמצא שהבקשה

נוגעת להארת כל הניצוצין וכל האורות של כל י"ב השבטים,

הכוללים את ניצוצות הקדושה שבכל הבריאה

האורות הקדושות של כל י"ב השבטים, הכוללים את כל ניצוצות הקדושה שבכל הבריאה כולה, שכן תכלית ומטרת הבריאה כולה היא "בשביל ישראל", ובמילא, כל ניצוצות הקדושה שייכים לישראל, "גוי קדוש"⁶.

ג) יאירו נא עלי כל ניצוצין קדישין כו" - באופן של גילוי,

ד) ועד שיפעל גם בנוגע לעבודה בפועל - "להבין ולהשכיל בתורתך ובריאתך לעשות רצונך", שזהו כללות "מעשינו ועבודתינו"⁷, הן בענייני תורה ומצוותיה והן בענייני הרשות, "כל מעשיך יהיו לשם שמים"⁸ ו"בכל דרכיך דעהו"⁹, שכן בכל רגע שקיימת מציאותו צריך לשמש את קונו, "אני נבראתי לשמש את קוני"¹⁰.

ה) ובאופן של פעולה נצחית - "כל ימי חיי אני וזרעי וזרע זרעי מעתה ועד עולם".

ו) ומסיימים - "אמן", שעניינו לאמת את הדבר באופן של קיום ותוקף¹¹, על-דרך ובדוגמת ניצחון

אלו, ולא עוד, אלא שכתוצאה מזה נפעל גם בנוגע לכל חודש ניסן, ש"נוהגין לעשות כולו קודש כעין יום-טוב", מצד הפעולה של קרבנות הנשיאים. ובטעם הדבר יש לומר - מכיוון שקרבנות הנשיאים הוא עניין חנוכת המזבח, שזהו היסוד לכללות עבודתם של ישראל במשך כל הדורות בגילוי והמשכת אלוקות, שזהו עניין "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם"⁴.

ג. ויש להוסיף, שפעולת הקרבת הנשיאים מתבטאת לא רק בזכר של אי-אמירת תחנון (כולל העניין החיובי שנפעל מצד מעלת היום, כנ"ל), אלא גם במנהג "לקרות פרשת הנשיא שהקריב בו ביום"⁵.

ועוד עניין בזה - בנוגע ל"יהי רצון" שאומרים אחר אמירת הנשיאים: "יהי רצון מלפניך כו' שבאם אני עבדך משבט (פלוגי) שקראתי בתורתך פרשה של הנשיא היום, אזי יאירו נא עלי כל ניצוצין קדישין וכל האורות הקדושות הכלולות בקדושת זה השבט, להבין ולהשכיל בתורתך ובריאתך לעשות רצונך כל ימי חיי, אני וזרעי וזרע זרעי מעתה ועד עולם אמן".

תרומה כה.ת. וראה ד"ה באתי לגני ה'ש"ת בתחלתו.
שו"ע אדה"ז שם סט"ו.

(6) יתרו יט, ו.

(7) לשון אדה"ז בתניא רפ"ז.

(8) אבות פ"ב מ"ב. וראה רמב"ם הל' דעות ספ"ג.

(9) משלי ג, ו. וראה רמב"ם שם, שו"ע אדה"ז א"ח סקנ"ו ס"ב.

(10) משנה וברייתא סוף מס' קידושין.

(11) ראה אנציק' תלמודית בערכו. וש"נ.

דם - רומז לחמימות ורתיחות. יש להפוך את רתיחת הדמים של הנפש הבהמית במילי דעלמא לאהבה ולהטת לקב"ה.

זהו שנאמר (יחזקאל מד) "והכהנים הלויים גו' יקרבו אלי לשרתני גו' להקריב לי חלב ודם גו'", שיש לדקדק בזה: לכאורה היה לו להקדים דם לחלב, לפי סדר העבודות? אלא שהכתוב בא ללמדנו, שהקרבת החלב מביאה ממילא להקרבת הדם. כלומר - כאשר כוח התענוג מלושב בענייני קדושה, יש לאדם גם רצון וחיות בעניינים אלו דווקא.

(משיחת ש"פ ויקרא תשל"ב)

אשר נשיא יחטא (ד, כב)

אשרי הדור שהנשיא שלו נותן לב להביא כפרה על שגגתו (רש"י)

"אשרי הדור" - אשרי האדם,

"שהנשיא שלו" - היינו מוחו וראשו,

"נותן לב" - מתבונן ומעמיק בחומרת עניין החטא ומתעורר בתשובה (שעיקרה בלב),

"להביא כפרה על שגגתו" - וכתוצאה מהתבוננות זו בא לידי הכרה שיש להביא כפרה גם על חטא שנעשה בשוגג.

(לקוטי שיחות כרך ז, עמ' 40)

ושמעו קול אלה... או ראה או ידע (ה, א)

אומר הרב המגיד ממזריטש:

התורה תמהה על האדם - כיצד זה הגיע לידי חטא? והלוא כמה דרכים היו לו להימנע מכך:

"ושמעו קול אלה" - צריך היה 'להאזין' לקול השבועה שהשביעו אותו לפני שירדה נשמתו לעולם - 'תהי צדיק ואל תהי רשע' (נדה לא).

"או ראה" - כשאדם רואה שחברו עובר עברה, עליו לשים אל ליבו שמן השמים הראו לו זאת כדי להזהירו שלא ייכשל בעברה זו (ויתכן ביותר שאף הוא אשם בעברה זו ב'דקות').

"או ידע" - 'ידע' מלשון התקשרות, כמו "והאדם ידע" (בראשית ד). האדם היה צריך לזכור שכל עברה פוגמת בהתקשרותו בבורא.

(אור תורה עמ' לו)

ולא ידע ואשם ונשא עונו (ה, יז)

היתה סלע צרורה בכנפיו ונפלה הימנו ומצאה העני ונתפרנס בה, הרי הקב"ה קובע לו ברכה (רש"י)

האדם שאיבד את הסלע לא התכוון כלל לתיתו לעני, ויתרה מזו - הוא מצטער על אבידתו; ואף-על-פי-כן "הקב"ה קובע לו ברכה". שכן, במצוות צדקה העיקר הוא סיפוק צרכיו של העני, ולא כוונתו של הנותן. וכידוע בשם הבעל-שם-טוב, שבשני דברים אין הכוונה לשמה חשובה כל-כך (כבשאר המצוות), אלא המעשה בפועל: טבילה במקווה ונתינת צדקה.

(לקוטי שיחות כרך יט, עמ' 203)

המלחמה על-ידי הגיבורים¹².

והפלא הכי גדול - שתפילה ובקשה זו, על עניין הכי נעלה, נאמרת לא רק על-ידי יחידים סגולה, או רבי-סגולה, כלומר יהודים בעלי מעלה מיוחדת כו', אלא כפי שנקבע ב"מנהג ישראל תורה היא"¹³ שכל אחד ואחד מ ישראל, יהיה מי שיהיה, אומר תפילה ובקשה הכי נעלית זו!

ומכיוון ש"תורת אמת" ("מנהג ישראל תורה היא") קובעת שכל אחד ואחד מ ישראל צריך לומר תפילה ובקשה זו, ועד שיש בה העילוי של תפילת הציבור, שאינה נמאסת ח"ו, "הן איל כביר ולא ימאס"¹⁴, אלא מתקבלת ופועלת פעולתה כו' - הרי מובן, שקיומה של תפילה זו שייך ואפשרי בדרך הטבע (שהרי אין מתפללין על מעשה ניסים¹⁵) אצל כל אחד ואחד מ ישראל גם בחושך כפול ומכופל של זמן הגלות.

ומזה מובן גודל העילוי בקרבנות הנשיאים - שפעולתם החד-פעמית מאפשרת שיאירו על כל אחד ואחד מ ישראל כל ניצוצין קדישין וכל האורות הקדושות של כל י"ב השבטים, גוי קדוש, ויפעלו בנוגע לעבודתו בתורה וביראה ובקיום רצונו יתברך!

ד. ועוד עניין בזה - בנוגע ליום השבת שבי"ב ימים הראשונים של ניסן שבהם הקריבו קרבנות הנשיאים:

יום השבת בימים אלו של קרבנות הנשיאים פועל ומשפיע על שאר הימים של קרבנות הנשיאים - הן בנוגע לימים שלפני זה, שעלייתם ושלימותם, באופן של "ויכולו"¹⁶, כיליון ותענוג¹⁷, נעשית ביום השבת, והן בנוגע לימים שלאחרי זה שמתברכים מיום השבת, "מיני מתברכין כולהו יומין"¹⁸.

(12) ראה ברכות נג.ב. נזיר בסופה.

(13) ראה תוד"ה נפסל - מנחות כ.ב. וראה לקו"ש ח"ב עמ' 56 הערה 2. וש"נ.

(14) איוב לו.ה. וראה שו"ע אדה"ז או"ח רס"ב, וסוסק"א.

(15) ראה ברכות נד.א. שם ס.א. רמב"ם הל' ברכות פ"י הכ"ב.

(16) בראשית ב.א. וראה לקו"ת בהר מא.א. ובכ"מ.

(17) ראה אוה"ת להצ"צ עה"פ. ועוד.

(18) זח"ב סג.ב. פח.א.

ומזה מובן, שכל האמור לעיל בנוגע לפעולת קרבנות הנשיאים, כמבואר בנוסח ה"יהי רצון" - הרי זה בהדגשה יתירה ביום השבת, הכולל את קרבנות כל הנשיאים.

ה. ומזה באים לקיומה של התפילה העיקרית שאומרים כמה פעמים ביום, לפני ולאחרי ה"יהי רצון" של אמירת הנשיאים - התפילה על הגאולה, "ותחזינה עינינו בשוכך לציון ברחמים", שבוודאי ובוודאי מתקיימת גם תפילה זו תיכף ומיד, ובפרט כשנמצאים בחודש ניסן, "חודש של גאולה, שבו נגאלו ישראל ממצרים וכו' עתידין ליגאל, שנאמר¹⁹ כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"²⁰.

ובפשטות - שתיכף ומיד יוצאים כל בני ישראל מהגלות, "בנערינו ובזקנינו גו' בכנינו ובבנותינו"²¹, "קהל גדול ישובו הנה"²² - לארצנו הקדושה, לירושלים עיר הקודש, להר הקודש ולבית המקדש. ובדרך ממילא, הרי, בבוא חג הפסח שנה זו [...] - "נאכל שם מן הזבחים ומן הפסחים אשר יגיע דמם על קיר מזבחך לרצון"²³.

וכל זה - במהרה בימינו ממש, ובלשון המכילתא²⁴ "לא עיכבן המקום כהרף עין", ולא עוד, אלא שעניין זה הובא גם בפירוש רש"י על התורה²⁵, "אני לא באתי אלא לפשוטו של מקרא"²⁶, היינו, ש"לא עיכבן המקום כהרף עין" כפשוטו ממש, ובאופן ד"אמן", "נצוהי"א"²⁷, ומתוך שמחה וטוב לב.

(קטעים מהתוועדות שבת קודש פרשת ויקרא, ה' בניסן

ה'תשמ"ז. התוועדות תשמ"ז, כרך ב.

עמ' 738-741 - בלתי מוגה)

(19) מיכה ז, טו.

(20) שמו"ר פט"ו, יא.

(21) בא י, ט.

(22) ירמיהו לא, ז.

(23) נוסח ברכת "אשר גאלנו" בהגש"פ, מפסחים קטז.ב.

(24) בא יב, מא. שם מב.

(25) שם, מא.

(26) פרש"י בראשית ג.ח. ועד"ז בכ"מ.

(27) ראה ויק"ר פכ"ד ג. פ"ל, ב.

כוח להתחדשות ולגאולה

גאולה למעלה ממדידה והגבלה

פרשת החודש קשורה עם חודש ניסן, שעניינו – חודש של גאולה, הנהגה באופן של נס. ועניינו בעבודה – עבודה שלמעלה ממדידה והגבלה. כלומר, לא רק עניין של חידוש, אלא בזה גופא – באופן שלמעלה ממדידה והגבלה.

ועל זה נאמר "החודש הזה לכם", ואיתא במדרש "הדא הוא דכתיב יהיו לך לבדך ואין לזרים אתך", היינו, שיש נתינת כוח מיוחדת לבני ישראל – "לכם", "לך לבדך" – שעבודתם תהיה באופן של התחדשות, עד לאופן שלמעלה ממדידה והגבלה.

וכאמור – מכיוון שהקב"ה תובע ודורש מבני ישראל עבודה זו, הרי בוודאי נתן תחילה את כל הכוחות הדרושים לעבודה זו, לעשותה בשלימות, מתוך שמחה וטוב לבב, ועד לאופן שלמעלה ממדידה והגבלה. ועלידי זה פועלים שגם הגאולה תהיה באופן שלמעלה ממדידה והגבלה, באופן ניסי – כי למרות שגם עליפי טבע צריכה כבר להיות הגאולה, שהרי "כלו כל הקיציין", מכל מקום, יכול הדבר להיות בכמה אופנים, ולכן עלידי עבודתם פועלים בני ישראל שהגאולה תהיה באופן שלמעלה ממדידה והגבלה, ובלשון הכתוב: "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות".

וכמה דיוקים בזה: (א) "נפלאות" – לשון רבים, "כימי צאתך מארץ מצרים" – שהיו ניסים רבים, עשרה ניסים, חמישים, ועד למאתיים וחמישים ניסים. ועניין זה מרמז גם בשם החודש "ניסן" – ב' נו' ניין, כדאיתא בגמרא שב' נו' ניין (חנינא וכיוצא בזה) מורה על העניין ד' ניסי ניסים" (ב) פירוש הזוהר – המובא בחסידות – שהניסים שלעתידי לבוא יהיו באופן של "נפלאות" אפילו בערך לניסים של יציאת מצרים. והמעשה הוא העיקר – גאולה האמיתית והשלימה בביאת משיח צדקנו, באופן של "אחישה", "ארו עם ענני שמיא", ברגע כמימרא, במהרה בימינו ממש, "נאו".

(משיחת שבת פרשת תזריע, פרשת החודש ה'תשד"מ, התוועדות תשד"מ כרך ב, עמ' 1336-1337 – בלתי מוגה)

עלידי החלטות טובות נזכה להיגאל מיד

בעמדנו בראש חודש ניסן . . נוסף לכך שהקמת המשכן שהיתה ביום זה היא נתינת כוח להפוך לקדושה את כל ענייני החול, הרי זהו גם "ראש חודש של גאולה", גאולת מצרים שאותה מדמה הנביא ליום הולדת הילד.

ויהירצון שעלידי החלטות טובות בכל עניינים אלו – נזכה שבעמדנו בראש חודש הגאולה, ש"בניסן נגאלו ובניסן עתידין ליגאל" – תהיה הגאולה מיד בראש חודש, כי בראש חודש נכללים כל ימי חודש ניסן, בהם עתידין ליגאל, ואצל הקב"ה אין כוח חסר פועל, ממילא מסוגל הוא להביא לישראל למטה (המתאחדים עם הקב"ה, כנ"ל) את הגאולה תיכף ומיד.

(שבת פרשת ויקרא, פרשת החודש, ראש חודש ניסן ה'תשמ"ח, התוועדות תשמ"ח כרך ב, עמ' 481 – תרגום מאידיש)

פרשת ויקרא

ויקרא אל משה (א,א)

כאן, כשמדובר במשה רבנו, נאמר 'ויקרא' באל"ף זעירה, ואילו באדם הראשון נאמרה אל"ף רבתי (בפסוק "אדם שת אנוש", בתחילת דברי הימים).

אמר על כך אדמו"ר הזקן:

אדם הראשון הכיר במעלת עצמו, בהיותו יציר כפיו של הקב"ה שחכמתו מרובה מחכמתם של מלאכי השרת. לכן זחה עליו דעתו (דבר שהביא לחטא עץ הדעת), ולכן נכתבה בשמו אל"ף רבתי.

אף משה רבנו ידע את מעלתו, היותו בעל נשמה גבוהה (מ'חכמה דאצילות'), ושזכה לקבל תורה מסיני. אך עם זה היה "עניו מאוד מכל האדם אשר על פני האדמה", באומרו אל ליבו: "אילו ניתנה ליהודי אחר נשמה נעלה כשלי וזכות אבות כשלי - ודאי היה הלה טוב ממני!". משום כך נאמרה בו אל"ף זעירה.

(ספר השיחות ת"ש עמ' 68)

* * *

על-פי פשטות הכתובים היתה קריאה זו בראש חודש ניסן, יום הקמת המשכן. שכן פסוק זה בא בהמשך לנאמר בסוף פרשת פקודי "ולא יכול משה לבוא אל אוהל מועד כי שכן עליו הענן", וכפי שמפרש רש"י: "נסתלק הענן נכנס ומדבר עמו", וזה היה בראש חודש ניסן - "בחודש הראשון... באחד לחודש".

והרי מכנה משותף בין שני הדברים (הקמת המשכן והקריאה אל משה) - החיבור של הנעלה ביותר עם הנמוך ביותר:

הקמת המשכן - גילוי והשראת שכנת עוזו יתברך במשכן גשמי.

הקריאה למשה - קריאה זו באה ממהותו ועצמותו יתברך, שלמעלה מכל שם ותואר (שלכן נאמר 'ויקרא' סתם, בלא שייאמר מיהו הקורא), והיא הגיעה עד למשה, שהיה נשמה בגוף, בעולם הזה הגשמי.

(ספר השיחות תשמ"ח עמ' 344)

וכי תקרב קרבן מנחה מאפה תנור (ב,ד)

"וכי תקריב" - כשאדם רוצה להתקרב אל השם יתברך ('תקרב' חסר יו"ד כתיב),

"מאפה תנור" - עליו לעורר בליבו רשפי אש אהבה לה' על-ידי התבוננות בגדולת הבורא.

וכשם שאש התנור מפרידה את הלחות מן העיסה, כך אהבה זו מפרידה את האדם מהתמסרותו לגשמיות העולם ומביאה אותו לידי דבקות בקב"ה.

(לקוטי תורה - ויקרא, עמ' מ)

וזרקו את הדם... והקריב... את החלב (ג,ב-ג)

מבואר בחסידות ששני דברים אלו (דם וחלב) רומזים לשני כוחות נבדלים בנפשו של אדם, ויש להעלות את שניהם לה'.

חלב - רומז לתענוג, ככתוב (תהילים סג) "כמו חלב ודשן תשבע נפשי" (וכידוע שרבי נחום מצ'רנוביל היה שמן מעניית 'אמן יהא שמיה רבא'). יש להסב את התענוג של הנפש הבהמית מענייני העולם לתענוג אלוקי, כך שהיא תתענג בידיעת והשגת עניין אלוקי.

"באם היה מדובר בבנו או בתו היחידה"...

בביקור אדמו"ר מגור תשל"ז התלבט הרבי איך לכנות את צורר השואה
• הרבי קבע: "תנא דבי אליהו" הוא חיבורו של אליהו הנביא • עסקנות
ציבורית ושליחות צריכים להעשות מתוך שמחה • על גשמיות
ורוחניות והמבט עליהם • כיצד באה לידי ביטוי החביבות הגדולה
שרוחש השם יתברך לבניו זוקא במערכת המשפט התורנית – "עיקר
תורה שבעל פה"

"שיש לקרבם יותר לה' ולתורתו" (לא כתב שנתקלקלו), אלא גם –
 (2) כתב בסגנון של גוף שלישי. כי בגמרא שם נאמר שאכן אצל שמואל הוי כשגגה היוצאת מלפני השליט ונשבו בנותיו (עיי' שם), ולכן אולי רצה הרבי למנוע זאת, וק"ל.

הצורר שבלבל את העולם...

בעת ביקור הרה"צ ר' יעקב אלטר [כיום האדמו"ר מגור] שליט"א בחודש אייר תשל"ז התבטא הרבי (פרדס חב"ד גליון 18 עמ' 18): "כתוצאה מהבלבול שנוצר בעקבות זה (שאינני יודע איך לכנותו) הימ"ש ש'בלבל את כל העולם..."

הנה, בפשטות הוא משום ש"שם רשעים ירקב" (משלי יז), וראה במסכת יומא לח, ב: דלא מסקינן בשמייהו.

ויש להוסיף את המובא בשם הרה"צ ר' אהרן רוקח מבעלזא זצ"ל, אשר בשנת תרצ"ט מינה שלוחים שיסעו לציונו של ה'נועם אלימלך' (ביום כ"א באדר), וציווים שיאמרו תהילים ויכוונו למפלתו של הצורר, אך הזהירים וציווה אותם שלא

במכתבו של הרבי מי"ט תשרי תשי"ז (לקוטי שיחות' כרך כג עמ' 443) מתבטא הרבי במענה ליהודי בן תורה:

והגע בעצמך באם ה' המדובר בבנו של ראש ישיבה הכי גדולה או בבתו היחידה שיש לקרבם יותר לה' ולתורתו, האם גם-כן היה מסגיר את- עצמו [=מסתגר] חדר לפניו מחדר וסומך על הנס [= שהזקוקים לחינוך רוחני יתקברו מעצמם לה'] ובלבד שיוכל לעסוק בתורה עוד שעות בכל יום ויום, וק"ל".

הנמען טען כלפי הרבי כנגד שיגור אברכים לרבנות ושליחות, והעדיף ישיבה ב"כולל" שנים ארוכות.

והנה נראה שדברי הרבי מיוסדים על המסופר במסכת כתובות (כג, א) מעשה בשבויות שהובאו לנהרדעא. הושיב אביו של שמואל שומרים עליהם, ושמואל התבטא: "ועד עתה מי שמר עליהן?". אמר לו אביו: "אילו בנותיך היו האם היית מזולזל בהן כל כך?!"

[ולהעיר מעין זה גם במסכת מועד קטן יח, א. ואכ"מ].

– והנה, הרבי:

(1) לא זו בלבד שכתב בלשון נקיה (ומעודנת)

הדברים ולא ישכחוהו, ועל ידי כך יוציאו מדעתם ומסברתם כמה דינים".

דברי העיקרים והסמ"ע מציגים שזה ענין של בדיעבד מפני מצב של אין ברירה: (1) "שאי אפשר שתספיק בכל הזמנים" (2) כדי לשלול מצב "שלא יעסקו בה כל כך בעיון".

אולם לאור דברי הרבי, הרי זה רצון ה' מלכתחילה, שחכמי התורה יחדשו ויוציאו מדעתם ומסברתם כמה וכמה דינים ובכך מתבטאת חביבות ומעלת בני ישראל.

ומענין לענין: בשיחה שם, הערות 26 ו-29, לענין היגיעה בהוצאת פסק-דין וכו' – מתאימים גם דברי האור החיים' הק' עה"פ תבוא כו, ז. "ונצעק אל ה'".

"ומה גם בדורות האחרונים שרב עמלה להוציא לאור משפט אחד והלכה אחת כו".

ומסיימן בטוב.

וזה היסוד למבואר בשיחה, שבשל החביבות שרוחש השי"ת לבני נתן להם – מראש ובכוונה תחילה – הכוח לחדש בתורה ולקבוע הלכות.

ויש להוסיף דמצינו טעמים נוספים שנאמרו בענין אי כתיבת תורה שבעל-פה מלכתחילה:

(א) בספר העיקרים מאמר ג' פכ"ג "לפי שאי אפשר שתהיה תורת ה' יתברך שלמה באופן שתספיק בכל הזמנים, לפי שהפרטים המתחדשים תמיד בעיני האנשים כמשפטים והדברים הנפעלים הם רבים מאד משיכללם ספר, על כן ניתנו למשה בסיני על פה דברים כוללים נרמזו בתורה בקצרה כדי שעל ידם יוציאו החכמים שבכל דור ודור הפרטים המתחדשים".

(ב) הסמ"ע בהקדמתו לחושן משפט: "גם כדי שלא יסמכו על מה שכתובה לפנייהן ולא יעסקו בה כליכך בעיון כמו שצריכין ליתן לב כשילמדו בעל-פה, שאז צריכין להגות בהן תמיד כדי לזכור

'הפצת היהדות': ספר חובה לשליח ולכל יהודי

החובה לקרב יהודים לתורה ואיך לעשות זאת - לאור תורתו והדרכתיו של כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש

הספר מציג את גישתו הייחודית של הרבי לנושא זה, מפרט את שפע הברכות המובטחות לעוסקים בכך, ומביא שלל הוראות באשר לכל ההיבטים בפעולת קירוב הלבבות

ליקוט: הרב אברהם שמואל בוקיעט • עריכה: מנחם ברוד • הוצאת צאגו"ח • 368 עמודים

הפצה: קה"ת, חי. להשיג בחנויות הספרים ובטל' 1700-704120

לפרש ולהזכיר את שמו של הרשע – ווייל דאס גיבט כח פאר די סטרא אחרא (=משום שהדבר מעניק כוח לסטרא אחרא) (עלים לתרופה גלין רפב).

“אליהו הנביא קובע”

ליל הושענא רבה תשמ”ו. הרבי (התוועדויות תשמ”ו כרך א’ עמ’ 310) מצטט את הדברים המופיעים ב”תנא דבי אליהו”: “שני דברים קדמו לעולם, תורה וישראל, ואיני יודע איזה מהם קודם”, וממשיך: “ואני אומר” [לשון רגיל ב’תנא דבי אליהו’ שלא מצינו דוגמתו בשאר ספרים] כלומר, אליהו הנביא... (קובע) ש”ישראל קדמו”; “מחשבתן של ישראל קדמה לכל דבר” אפילו למחשבתה של תורה... ובשלהי אותה שנה – ערב ראש השנה (תשמ”ז) שוב מזכיר הרבי בפשיטות “כדאיתא בתנא דבי אליהו – אליהו הנביא זכור לטוב, מבשר טוב וכו” (התוועדויות תשמ”ו כרך ד’ עמ’ 497). [וראה גם ‘התוועדויות תשמ”ב’ כרך א’ עמ’ 320 (בשיחת א’ דראש חודש מרחשון תשמ”ב סעיף ו’)].

וכן מצינו בשיחות מוגהות: ב’לקוטי שיחות’ כרך לד עמ’ 222: “איתא בתנא דבי אליהו רבא... עד שצריכים לאליהו לחדש...”

יתר על כן: ב’לקוטי שיחות’ כרך לט עמ’ 113 הערה 15 מבאר הרבי מדוע הביא אדמו”ר הזקן בתנאי (אגרת התשובה) פרק ט’ מ”תנא דבי אליהו” – “אדם עבר עבירה ונתחייב מיתה למקום מה יעשה ויחי” אם היה רגיל לקרות דף אחד יקרא ב’ דפים לשנות פרק א’ ישנה ב’ פרקים וכו’ – בעוד שבנוסח הנדפס לא נמצא – אף שמפורש כן בויקרא רבא (וגם מדייק לציין המקור) – כי בזה מרומז שמדובר בתיקון חטא זה, שהרי אליהו הוא השייך לתיקון הפגם ברית ונקרא “מלאך הברית” (מלאכי ג, א)

נמצא, אפוא, שדעתו הברורה של הרבי ש”תנא דבי אליהו” הוא חיבורו של אליהו הנביא, כמו שכתב קבע בפשיטות החיד”א ב’שם הגדולים’ מערכת ספרים אות ס’ אות ק’: “הדבר ברור מאוד תנא דבי אליהו הוא אליהו זכור לטוב!” ולא

כדעות החולקות על קביעה זו, ובראשן דעת בעל שו”ת באר שבע (שו”ת סימן ע”א) הסבור שאין המדובר באליהו הנביא שיבוא לבשר הגאולה אלא המדובר בתנא בשם אליהו הנזכר בהקדמת הרמב”ם לסדר זרעים (ד”ה הפרק השביעי) שם נמנים בין השאר: “יהושע בן פרחיה, נתאי הארבלי, חוני המעגל, אליהו עיני בן הקוף...”

ברם, החיד”א (ב’שם הגדולים’ שם) שלל לחלוטין דעה זו והוכיח כי אין הרמב”ם מזכיר כלל תנא בשם אליהו, ואף לא יתכן שהרמב”ם יזכירו, מפני שהוא מונה שמות של תנאים שהוזכרו במשנה, ולכל הדעות באף משנה לא הובא דבר בשמו של תנא בשם אליהו.

“אליהו” שמזכיר הרמב”ם הוא “אליהו עיני בן הקוף”, המוזכר במסכת פרה (פרק ג’ משנה ה’) ובניגוד לבאר שבע אשר נקט כי שתי שמות לפנינו – “אליהו” ו”עיני בן הקוף” – מוכיח החיד”א מהמשנה כי מדובר בשם אחד, “אליהו עיני בן הקוף”, ו”אליהו” לבדו לא נזכר במשנה.

ברם, אף הרשב”ץ בספרו ‘מגן אבות’ (חלק ג’ פרק ג’) סבור כדעת הבאר שבע כי מימרות “תנא דבי אליהו” לא נאמרו על ידי אליהו הנביא זכור לטוב, שהרי מצינו בגמרא פסחים (צב, ב) “תנא דבי אליהו, רבי נתן אומר” ולא מסתבר שאליהו הנביא זכור לטוב יביא דברים בשם תנאים! ואם הוא הוא ציטט דברים בשם רבי נתן [שערך את המשניות עם רבי] – בהכרח לומר כי הוא מאחרוני התנאים – אם כי יש לציין שגם בספר תנא דבי אליהו עצמו נכללו דברי תנאים רבים (עיין שו”ת זכר יהוסף חלק ג’ תהלוכות האגדות פ”ז עמ’ 626).

ולכאורה אולי י”ל שיש דברים שהוסיפו מהדירים ומדפיסים במשך השנים. אמנם, דעת רבינו, כאמור, שתדב”א, הוא יצירתו של אליהו הנביא!

השליחות בשמחה

בריבוי מכתבים ושיחות תבע הרבי שעסקנות ציבורית ועבודת השליחות צריכה להיות “מתוך שמחה גדולה” “צריך להיות שמחה וכו’.” ויש להצביע כי לכאורה יש לכך מעין מקור

(מפורש) בשולחן ערוך סימן צג סעיף ד: “העוסק בצרכי ציבור כעוסק בתורה דמי. פירוש: לענין לעמוד מתוכו להתפלל, שגם זו שמחה היא לו שעוסק בצרכי ציבור.”

על גשמיות ורוחניות והמבט עליהם

בלוח “היום יום” כ”ז טבת נאמר: “אדמו”ר הזקן אמר: הקב”ה נותן גשמיות כדי שממנה ניצור רוחניות.” ויש לומר שהדברים נרמזים בדברי יעקב אבינו עליו השלום:

מפורש בפרשת ויצא (כח, כ – כב) שיעקב אבינו עליו השלום אמר “אם יהיה אלקים עמדי... ונתן לי לחם לאכול ובגד ללבוש – אזי – ושבתי בשלום... עשר אעשרנו לך”.

כלומר: השי”ת נותן נותן לו גשמיות (לחם ובגד), והוא – הופך אותו לרוחניות, ושבתי – מלשון תשובה וכו’, וכן עשר אעשרנו גו” עיין תניא פל”ד.

ומענין לענין: בלוח “היום יום” – כ”ד חשון: “בעניינים הרוחניים צריך להסתכל במי שהוא למעלה ממנו, ולהתחנן לה’ שיתן לו דיעה טובה להתלמד ממנו וכוח ועוז שיוכל לעלות בעילוי”.

מעין זה מצינו בכותרת לפרק כו בתהלים: “היאך דוד המלך מתחזק בתפילות ובחסידות נגד הקדוש ברוך הוא שהיה מקנא למי שהיה במעלה וביראה יותר ממנו ואמר מי יתן והייתי כמוהו בחסידות ובמעלות”. ובתחילת הדברים ב’היום יום’ שם: “בעניינים גשמיים צריך להסתכל במי שהוא למטה ממנו” וכן מפורש ב’אורחות חיים’ להרא”ש, אות נט: “אל תשים עיניך למי שעלה לעושר יותר ממך אלא למי שהוא תחתך”.

המקור למצוות שחיטה במתן תורה

ב’לקוטי שיחות’ כרך ח”י עמ’ עמ’ 365 נאמר: על מצוות שחיטה נצטוו ישראל כעל רובן ככולן של המצוות במתן – תורה.

ולא צוין לכך שום מקור, ובפשוטות יש לומר שהמקור לזה שכמו רובן ככולן של המצוות ניתנו בסיני – הוא בפירוש המשניות לרמב”ם סוף פרק ז’ דחולין וכמפורט בהערת הרבי ב’ליקוטי שיחות’ כרך ח’ עמוד 49 הערה 6, ובפרטיות לגבי שחיטה – ראה חולין כת, א וברש”י שם הובא בטור (ריש הלכות שחיטה. ב”ח ופרישה לטור שם. וט”ז והגהות יד אברהם לשו”ע ריש הלכות יו”ד.

מעלת ישראל במשפט ובתורה שבעל-פה

בשיחה נפלאה (‘לקוטי שיחות’ כרך כט עמ’ 98) מבאר הרבי את החביבות הגדולה של השם יתברך לבני ישראל, המתבטאת בעיקר בתחום המשפט התורני שכן חכמי ישראל “הם עיקר תורה שבעל פה” – להם נמסרה תורה שכתב שילמדוה יפרשוה ויבארוה. בכוחם לא רק להבהיר ולפרט דין בתורה, אלא (כמובן, בהתאם לתנאי התורה) לחדש בה.

כלומר: ההבדל בין המשפט דחכמי ישראל למשפט של אומות העולם, שלאחרונים ניתנו הדינים מושלמים בשלימות ותפקיד השופטים אינו אלא להצביע על הדינים המפורשים ואין בכוחם לחדש כלום בעוד שלבני ישראל – חכמי התורה ניתנה תורה כדי שיבארוה ויפרשוה (ויחדשו בה) בכח שכלם כו’.

דברי הרבי בשיחה מבוססים על דברי חז”ל – למרות שלא צויינו שם במפורש – בירושלמי ובמדרש תנחומא, אך הם גם מטעימים ומאירים אותם כמו את דברי גדולי ישראל השונים שהתייחסו לכך כדלקמן.

דהנה כך נאמר בירושלמי (חגיגה פ”א ה”ח), שאילו היתה תורה שבעל-פה כתובה לא היה הבדל בין ישראל לעמים, “מה בינן לאומות, אלו מוציאין ספריהן ואלו מוציאין ספריהן, אלא כו’ דפתריהן ואלו כו’ דפתריהן”.

וכן במדרש תנחומא תשא פרשה לד: “אמר להם הקב”ה לעכו”ם: אתם אומרים שאתם בני – איני יודע אלא מי שמסטורין שלי אצלו – הם בני. ואיזו היא זו? המשנה, שניתנה עליה, והכל ממך לדרוש... ומה בין ישראל לעכו”ם...”